

NYHETS BREV

Nämndemännens Riksförbund NRF

MAJ-JUNI 2013

EMR-modellen får godkänt

Nämndemännens Riksförbund har lämnat remissvar på utredningen ”En modernare rättegång II – en uppföljning”. Remissen som här presenteras i förkortad version har skrivits av Staffan Björnberg och godkänts av NRF:s styrelse i Umeå 4-5 maj 2013.

Utredningen ”En modernare rättegång II en uppföljning” undersöker hur processen i allmän domstol förändrats och fungerat i praktiken efter att reformen ”En modernare rättegång” infördes 1 november 2008.

Utredningen konstaterar bland annat att hovrättens nya överprövande roll inte stämmer med lekmanamedverkan. Det finns därför skäl, menar utredningen, att överväga om nämndemännen skall medverka i hovrätterna i fortsättningen. Utredningen väljer emellertid att skjuta över frågan till utredningen ”Ett modernt nämndemanssystem” som väntas lämna sitt betänkande sommaren 2013.

Man kan tycka det är lite märkligt att utredningen ifrågasätter nämndemännens närvaro i hovrätterna men att det är en sak som egentligen utreds bättre i en annan utredning. NRF anser att insyn och förankring hos allmänheten försämrar om nämndemännen utestängs från rättsprocessen i hovrätterna.

I avsnittet ”Hänvisningar till handlingar i målet” konstaterar utredningen att det skulle ha ”betydande fördelar” om det i stora och komplicerade mål fanns möjlighet att hänvisa till det omfattande skriftliga material som följer med målet. Utredningen nämner särskilt möjlighet att hänvisa till sakkunnighetsutlåtande, personutredningar eller olika former av muntliga förberedelser. Grundregeln skall, menar utredaren, fortfarande vara att huvudförhandlingen skall vara muntlig men mycket talar för en, och här hänvisar man också till regeringens uppfattning, viss uppmjukning i kravet på muntlighet.

Utredningen konstaterar att hänvisningsmetoden förutsätter att alla ledamöter i rätten har tillgång till relevant ma-

terial. I hovrätterna har nämndemännen tillgång till det sk trycket medan nämndemännen i tingsrätterna endast i vissa fall får tillgång till utvalt material. Någon form av inläsningsarvode förekommer inte i hovrätten eller i tingsrätten vilken kritiserats av nämndemännen. Inför möjligheten av ett ökat hänvisningsförfarande och därmed ”hotet” av ett eventuellt inläsningsarvode till nämndemännen vill utredningen klämma in förberedelsestiden i den ordinarie huvudförhandlingstiden. Trots att man konstaterat att det kan röra sig om ett omfattande och komplicerat material så bör det kunna lösas med att ”rätten kan ta en kortare paus för att gå igenom handlingarna”.

Det är en arbetsordning som man inte skulle acceptera för andra medverkande i domstolen och då skall man naturligtvis inte heller göra det för nämndemännen!

Det kan finnas skäl att vara försiktig när det gäller utredningens förslag att ändra det sk uppenbarhetskravet i 51 kap. 13§ tredje stycket RB dvs möjligheten att avgöra mål utan huvudförhandling. Hovrätterna har redan i dag möjligheten men tillämpar reglerna överdrivet försiktigt. En ändring av kravet skulle onödigt komma i konflikt med huvudinriktningen om en muntlig huvudförhandling.

De inspelade ljud- och bildupptagningarna fungerar som utredningen konstaterar i huvudsak bra. Bristfällig mikrofonteknik och svårigheter för kameran att följa ett vittne som av något skäl lämnar sin plats är problem som borde kunna lösas med modernare teknik. En bild på den tilltalade infälld i huvudsändningen kan ge kompletterande information.

Utredningen konstaterar efter att inhämtat statistikunderlag att andelen prövningstillstånd i hovrätterna går i rätt riktning men anser att tillståndsprövningen varit för restriktiv i förhållande till målsättningen. NRF ser liksom utredningen gärna att hovrätterna har en mindre restriktiv inställning till att bevilja PT och att andelen är ungefär densamma i landets hovrätter.

Vad säger remissinstanserna?

Fiskaler behövs

Förbundet instämmer inte i utredningens slutsats att fiskaler inte skulle kunna delta i tredomarmål. En fiskal får anses ha den kunskap som krävs för att vara ledamot i ett tredomarmål. På många domstolar skulle dessutom stora svårigheter uppstå med att besätta tredomarmålen med domare om inte en fiskal skulle kunna vara ledamot.

Sveriges Domareförbund

Ohållbart!

Enligt Advokatsamfundets uppfattning är detta ett problem som innebär att bedömningarna i landet skiljer sig åt. Från rättssäkerhetssynpunkt är dagens situation ohållbar och bör åtgärdas... Konstaterandet av den låga frekvensen meddelade prövningstillstånd borde föranleda utredning av och överväganden om en uppmjukning av rekvisiten i bestämmelserna om prövningstillstånd i hovätt.

Sveriges Advokatsamfund

Superlativer utan stöd

... Däremot kan noteras att utvärderingen av EMR-reformen innehåller en rad superlativer som det inte finns stöd för. Det är viktigt att den kritik som har framförts i anledning av reformen tas på allvar i det fortsatta arbetet. Detta gäller inte minst den snålhet som hovrätterna har visat i att meddela prövningstillstånd.

Lunds Universitet, Jur. fakultetsstyrelsen

Snabbt men fel?

Umeå Universitet har inget att erinra mot EMR-utredningens förslag. De konstaterar att rättsutvecklingen innebär att reglerna görs alltmer flexibla, vilket innebär att tingsrätterna får göra valet mellan dem så att rättssäkerheten upprätthålls. Då får avvägningarna inte styras av resursbrist.... De vill däremot peka på att ett flexibelt regelverk och arbetstygda domstolar innebär att det kan väljas en enklare och snabbare handläggning....

Umeå Universitet

Vad kostar det?

Statskontoret finner att det saknas en underbyggd analys av reformens konsekvenser i kostnadshänseende... Det saknas även en analys ur rättssäkerhetskänseende av orsakerna och konsekvenserna av att tillämpningen av EMR-reformen varierar mellan domstolarna. De vill uppnå en mer enhetlig tillämpning av reformens regler.

Statskontoret